

**Рецензия на
ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД**

за придобиване на образователна и научна степен

„Доктор“

на тема:

**„АНАЛИЗ НА МУЗИКАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ В КИТАЙСКИТЕ
УЧИЛИЩА ОТ ГЛЕД НА ТОЧКА НА ЕТНИЧЕСКИТЕ МАЛЦИНСТВА“**

Професионално направление 1. 3. Педагогика на обучението по...

Докторска програма „Методика на обучението по музика“, Катедра „Музикална педагогика и дирижиране“

Д а й Л и п и н г

Научен ръководител: проф. д-р Цветанка Коловска

Темата на дисертацията е обширна, като засяга цялостната система на музикалното образование в Китай – от начално до висше училище.

Изследването се базира на солидната основа от 121 задълбочено проучени литературни източници, от които 83 китайски и 38 чуждестранни. Значимо по-големият брой на разгледаните национални проучвания е обоснован от темата и целта на научната разработка. Коментарите към източниците са добре структурирани, кратки, но съдържателни. Подредени са хронологически, като е изведено най-същественото за дадения исторически период. При хронологическото подреждане на цитираните изследвания е ясно проследим сложният път на развитие на музикалното образование в Китай, ролята на видни личности в него, на влиянието на външни фактори, на зависимостта на музикалното образование от политиката. Само по себе си това може да даде насоки за нови изследвания.

Използвани са пет различни метода, чиято употреба трябва да удовлетвори целите на проучването, като вече разгледаният литературен метод е само един от тях. Приложени са още:

- Анализ на въпросници, където настоящите и конкретни проблеми на отделните основни, средни и висши училища.

- Разбирането в детайли на текущата ситуация, т.е. опознаване гледната точка на учители, училищни администратори и експерти, както и техните идеи за реформи са отразени чрез третия метод – интервю.

- Естествено, големият обем събрани данни изисква съответната обработка за извличане на надеждни изводи. Това трябва да бъде обект на метода статистически анализ и обобщение. В дисертацията откриваме процентни анализи.

В обособен раздел са разгледани особеностите на всяка от 11-те консерватории, като са изброени водещите ѝ специалности, статутът ѝ, някои от изучаваните учебни дисциплини. От цитираните респектиращи международни връзки, културен обмен, конкретни събития се изясняват изключително амбициозните цели на висшите училища за сътрудничество с най-авторитетните висши училища в света. Наред с това са детайлно проследени и проблемите, които стоят за решаване в китайските висши училища. Авторът набелязва и конкретни препоръки за решаване на изложените проблеми.

Тъй като акцентът в дисертационния труд пада върху музикалното образование на основата на китайската народна музика и по-специално върху музикално образование, базирано на фолклорното музикално изкуство на различните етноси в Китай, то проблемите пред висшите училища в това направление са най-обстойно открити и предложените от автора мерки за справяне са най-многобройни и разнообразни. Те засягат както административни мерки, така и идеи за обстойно опознаване и изграждане на емоционално отношение към музиката на отделните региони. Между тези идеи особено добро впечатление прави идеята за емоционално възприемане, реагиране, разбиране, разграничаване и оценяване на музиката на отделните етноси; умения за изпълнение, за анализ на тази музика, за преподаването ѝ. Тази идея е сполучливо обвързана и култивирането на национално самочувствие и национална гордост на китайската младеж.

Изключително добра практика е също изучаването на музика в китайските висши училища, които нямат музикална насоченост. Учебните дисциплини са задължително избираеми, кредитни. С това обучение се цели развитие на оценъчните способности, на естетическите познания, повишаване на креативността и творческите нагласи на студентите, усъвършенстване на техните интелектуални и емоционални качества и на баланса им, разгръщане на техните музикални способности, развитие на личностните им характеристики, усъвършенстване на моралните им качества.

В трета глава е проучена спецификата на музикалното образование в началните и средни училища в Китай. Създадена е стройна учебна програма, засягаща разнообразни целени умения, като тези изисквания са внимателно градиращи според възрастта на учениците. Интересно е да се отбележи, че докато предвижданите изпълнителски умения в 7 – 9 клас са много смели – учащите трябва да постигнат “добри инструментални навици” (стр. 67, в Китай съществува практика учащите в масовите училища да свирят на музикални

инструменти) и да научат да свирят 2 – 3 произведения на година, то аспектите, засягащи съчиняване на музика, са в голяма степен предпазливи.

Открито и откровено са изяснени действителните музикални способности на китайските ученици от началните и средни училища. Този въпрос е проучен чрез обстойна многоаспектна анкета с въпроси, обхващащи различни страни от музикалните умения. Изследвани са и интересите към музика у младите китайци.

Отбелязана е ценността и значимостта на традиционната китайска опера, а от друга страна - застоят в самото оперно изкуство в съвременни условия и понижени интерес на младите хора към нея, което аргументира въвеждането ѝ като учебен материал в началните и средните училища в Китай. Авторът, на основата на изведените факти за ценността на китайската традиционна опера правилно отбелязва, че изучаването ѝ допринася за укрепване на националното самочувствие, тъй като, освен като форма на емблематично за страната изкуство, традиционната китайска опера отразява житейски ценности и добродетели, т.е. тя, със своята синкретичност – обединяване на въздействието на много изкуства, което прави цялостния артистичен продукт разбираем и внушаващ – е мощен инструмент във възпитанието на личности.

Описани са и някои новаторски подходи, като създаване на формации, включващи способни ученици и местни театрални трупи; обучение на талантиливи ученици в местна оперна трупа които впоследствие взимат участие в спектакли; изнасяне на адаптирани представления в класните стаи; обучение на преподаватели да изпълняват традиционна китайска опера; изграждане на места за ученически представления; създаване на работилници за костюми и реквизит, в които участват ученици.

Анализирани са всички слабости на съвременното китайско музикално образование, като докторантът предлага мерки за преодоляване на всеки от констатираните проблеми. Някои проекторешения не са стереотипни, например за компенсиране на недостига на учители със солидна подготовка в икономически изостаналите и селските райони (а в някои случаи - и изобщо липса на преподаватели по музика) авторът предлага да се използва хибридна (комбинация от присъствена и онлайн форма) на обучение. Тъй като този проблем съществува и у нас, бих препоръчала решението, което Дай Липинг апробира в Китай, да се приложи и при българското музикално възпитание.

Като особено ценна бих открила идеята за преподаване на **регионалните** особености на китайската традиционна опера и народна инструментална музика. Запознаването на учениците с регионални и етнически особености на народния музикален език е приложимо и в България, където фолклорните области, до момента са изучавани само с най-характеризиращото ги. При подходящо подбрана музика, ясни, кратки, прегледни, запомнящи

се обяснения, задачи, примери, които да се разгледат и да им се направи дори и бегъл анализ, тези специфични черти биха могли да предизвикат интерес, позитивен емоционален отклик, стимул за промяна на общо негативното отношение към националната фолклорна музика, дори да повишат националното самосъзнание на подрастващите българи.

Добра идея е също музикалното занятие да се предхожда от самостоятелно търсене на информация от учащите по темата на урока, записване на възникналите въпроси, които, вече в класната стая, учениците да зададат на преподавателя и тези въпроси да станат обект на дискусия, да споделят впечатленията, вълненията, съмненията си. Това не само е основа на научаване на информацията, която ще се преподава, но и оживяване на урока, промяна на ролята на ученика от „обект“ на обучение до активен, преживяващ и чувстващ участник със своите мисли, въпроси и емоции в занятието. Предлага се и след урока учащите да съберат допълнителна информация за музикалните произведения, с които са се запознали по време на занятието, което води до още по-пълноценен контакт с възприетата музика, осмислянето ѝ от гледна точка на новооткритите факти за нея и по-лично чувстване на нейната красота.

Като известна слабост бих открила това, че се преувеличава потенциалната роля на традиционната китайска музика (а и на музикалното изкуство изобщо) за възпитаването на личностните качества на младежите. Вярно е, че музиката може да има голямо въздействие върху слушателя, но, първо, на възприемане в училище тя трябва да е много прецизно подбрана с оглед търсеното внушение, второ, да е много въздействащо изпълнена, за да направи ефекта доловим от подрастващите и дори да го усили, трето и не по-малко важно е тази музика да бъде подходящо преподавана от учителя в клас, което предполага също и:

- разработване на качествени учебни материали;

- предварително много добре обмислен ход на урока;

- личен пример от учителя за отношението към преподаваната музика. Отчитането, съобразяването и съгласуването на трите компонента, а не идеализирането на въздействието на самото тоново изкуство, може да осигури успеха на възпитателната роля на музиката върху младите хора.

Дисертацията има ясна, прегледна структура, което позволява на читателя бързо да се ориентира в проблемите, коментирани в нея.

Много от резултатите, формулирани от дисертанта, както и много от предложенията, предвидени за справяне с проблеми, възникнали пред музикалното образование в Китай, могат да послужат като основа на бъдещи научни разработки, а както вече се изясни, някои предложения биха работили ефективно, ако се внедрят и в българската музикалнообразователна система.

Съгласна съм с оригиналния характер на изведените приноси.

Дисертацията има изявен научно-приложен характер. В нея обстойно са разгледани всички проблеми, стоящи пред китайската музикалнообразователна система, като са предложени и подходящи практически решения на тези проблеми. Съпоставени са приликите и отликите между китайската и чуждестранните системи за музикално възпитание, отчетено е влиянието им върху националната музикалнообразователна система. Хронологически е проследено развитието на последната, като на тази основа са изведени причините за последователно подражание на определен чуждестранен модел за музикално възпитание. Изчерпателната колекция от събрани и анализирани факти е респектиращо голяма и самата тя е сред достоинства на дисертацията.

Предвид посочените аргументи убедено препоръчвам на Дай Липинг да бъде гласувана научната и образователна степен „Доктор“.

Пловдив, 27.03.2024, АМТИИ

Изготвил:

Проф. Д-р Красимира Георгиева Филева-Русева